

นานา
นิปปอน

NANANIPPON

THE JAPAN FOUNDATION,
BANGKOK

ISSUE
116

JUL - OCT
2024

FREE COPY

นางศิลปิน:
เทด-กรกาญจน์ รุ่งสว่าง
ผู้เชื่อมต่อนางศิลปินไทยดั้งเดิม
กับเทคโนโลยีสมัยใหม่

.....

ติดตามโครงการสร้างสรรค์
และข่าวสารความเป็นไป
ในช่วงที่ผ่านมาของ JFBKK

.....

เที่ยวโม: ศิลปะการแสดง
อันสง่างามข้ามกาลเวลา

NANA TALK

KINdConnex Team

- เปิดประสบการณ์นอกเส้นมุมมอง เค้าตัวต้นธรรม
- ไทย-ญี่ปุ่น กับบุคคลในแวดวงศิลปะร่วมสมัย

นาฏศิลป์

เกด-กรกาญจน์ รุ่งสว่าง

ผู้เชื่อมต่อนาฏศิลป์ไทยดั้งเดิม
กับเทคโนโลยีสมัยใหม่

2

น่านา
ญี่ปุ่น

ISSUE
116

ณ จุดจบของโลกคู่ขนาน ไม่ว่าจะเป็นโลกมนุษย์กับเทพเจ้า หรือโลกเสมือนกับโลกจริง ส่วนมีตัวกลางเชื่อมสองโลกเข้าหากัน “เกด-กรกาญจน์ รุ่งสว่าง” เปรียบเสมือนสะพานเชื่อมโลกแห่งจิตวิญญาณความเชื่อกับโลกแห่งความจริง บทบาทของเธอในงานแสดงรำแท็บไนซ์แค่นางรำ แต่เป็นผู้เดินทางที่สลับไปมาระหว่างสองโลก เข้าใจและสัมผัสทั้งสองแง่มุม งานของเธอสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการผสานนาฏศิลป์ไทยดั้งเดิมกับเทคโนโลยีล้ำสมัย Augmented Reality (AR) และ Virtual Reality (VR) อย่างน่าทึ่ง

บทสัมภาษณ์นี้ กรกาญจน์จะมาพูดคุยถึงเส้นทางอาชีพของเธอ นอกจากบทบาทนักเต้นแห่ง Pichet Klunchun Dance Company แล้ว ปัจจุบันเธอเริ่มสร้างงานแสดงเดี่ยวของตัวเอง เป็นทั้งนักออกแบบท่าเต้นและกำกับการแสดงที่ร่วมงานกับศิลปินหลากหลายแขนง

*** Mali Bucha: Dance Offering**
คือผลงานสุดท้าทายที่นำโลกคู่ขนานสุดขั้วมาเชื่อมผสานกัน ตั้งคำถามกับกรอบความคิดเดิม ๆ กระตุ้นให้ผู้ชมค้นหาความหมายและตีความในแบบของตัวเอง เธอคือศิลปินรุ่นใหม่ที่กำลังกล้าคิด กล้าทำ กล้าก้าวข้ามขีดจำกัดชวนทุกท่านร่วมเดินทางสู่โลกแห่งการแสดงไปพร้อมกันในบทสนทนา

-
-
-
-
-

* ผู้สนับสนุนหลักในการสร้างคือ Esplanade-Theatres on the Bay (Singapore/SG) โดยการร่วมมือสร้างจาก Kinokuni International Arts Center (Toyooka/JPN)

photo by Bernie NG

❖ โลกความจริงกับความฝันในวัยเด็กของคุณ เป็นเรื่องเดียวกันหรือเปล่า

เกดไม่มีความฝัน เราไม่มีตัวเลือกมากนักสำหรับคนเรียนนาฏศิลป์ไทย คนในครอบครัวมีแต่คนรำไทย พี่สาวพี่ชายจบมาไปเป็นอาจารย์ มีเกดคนเดียวที่แตกต่าง ตอนเรียนคิดแค่ว่าจบไปคงจะไปเป็นอาจารย์สอน แต่พอเจออาจารย์พิเศษรู้ กลับขึ้น ซึ่งเป็นอาจารย์พิเศษมาสอนที่คณะ (สาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา) เราารู้สึกว่าคนนี้น่าสนใจ เขามีแนวคิดเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยที่เราไม่เคยรู้มาก่อนว่าสามารถผูกโยงกับสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ใช่แค่วงของคนนาฏศิลป์ไทยได้ เสน่ห์ในการมองของเกดกว้างขึ้น ทำให้เห็นว่าการแสดงในโรงละครมีหน้าต่างเป็นยังไง นั่นเป็นจุดเริ่มต้นของความฝัน เกดอยากจะเป็นนักแสดงบนเวที เดินหนึ่งชั่วโมงบนเวที

❖ คุณเริ่มเดินตามฝัน ทำทนายตัวเอง มากกว่าการเป็นนักเต้น

ความฝันของเกดค่อย ๆ เติบโตไปกับการเรียนรู้กับคอมพะนี เกดเป็นนักเต้นประจำที่นี่ ไปแสดงตามงานเทศกาลต่าง ๆ มองเห็นสังคมหรือแวดวงของวงการนี้ว่าเขาทำอะไรบ้าง ในฐานะนักเต้นเกดอยากทำทนายตัวเองด้วยการเป็นผู้กำกับด้วย จึงเริ่มสร้างงานของตัวเอง กำกับเอง เต้นเอง ดึงเอาศิลปินจากสายอาชีพอื่นมาร่วมงาน เป็นความท้าทายใหม่ที่ควบคู่กับการทำงานที่คอมพะนี

เรื่องราวในบทสัมภาษณ์ต่อจากนี้เป็นความเชื่อส่วนบุคคล
โปรดใช้วิจารณญาณในการอ่าน

❖ เล่าถึงจุดเริ่มต้นของการรำแก้บน ใน Mali Bucha: Dance Offering ให้ฟังหน่อย

มันเกิดขึ้นในช่วงโควิดระบาด ทุกอย่างหยุดไปนานเกือบ 2 ปี แม้จะมาทำงานทุกวัน ซ้อมทุกวัน แต่ในฐานะนักเต้นที่สื่อสารกับผู้ชมผ่านการเคลื่อนไหวร่างกาย พอไม่เกิดสิ่งนั้นทำให้เราอึดอัด เหมือนไม่ได้พูด สื่อสารกับใครไม่ได้ ไม่รู้ว่าแวดวงนักเต้นทั่วโลกไปถึงไหนแล้ว อยากทำอะไรบางอย่าง ตอนนั้นไม่รู้จะหันหน้าไปทางไหน จะทำยังไงต่อกับชีวิต สิ่งที่ได้ทำคือไปวัดขอพร อันนี้เป็นความเชื่อส่วนบุคคลนะค่ะ

ขอบคุณกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าช่วยหน่อยได้ไหม ในสถานการณ์แบบนี้จะไปต่อในอาชีพนี้ยังไง ถ้ามีอะไรมาทำให้ไปต่อได้จะกลับมารำแก้บน ทั้งที่เราไม่ได้ทำการแสดง นาฏศิลป์ไทยนานแล้ว จนหนึ่งเดือนผ่านไป เพื่อนชาวสิงคโปร์ชักชวนมาร่วมแพลตฟอร์มที่ชื่อว่า CP3 (Certificate Programme for Critical Practice in Contemporary Performance) โปรแกรมออนไลน์ จัดโดย Dance Nucleus ซึ่งจะรวมนักออกแบบท่าเต้นรุ่นใหม่จากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีจุดมุ่งหมายในการช่วยให้นักออกแบบท่าเต้นหรือศิลปินรุ่นใหม่สามารถสื่อสารและพัฒนาแนวทางปฏิบัติทางศิลปะของตนเองได้ โดยมีศิลปินร่วมสมัยรุ่นใหญ่เป็นที่เลี้ยง

เกดแชร์ให้เขาฟังว่าอยากทำเรื่องรำแก้บน เพราะเกดรู้สึกว่ามันแหละคือสิ่งที่เทพเจ้าบอกว่าต้องทำ เกดจึงเริ่มจากการทำภาพยนตร์ทดลอง บันทึกวิดีโอขณะที่รำแก้บนในที่ต่าง ๆ เก็บรวบรวมมาทำเป็นภาพยนตร์ประมาณ 20 นาที สร้างเป็นชิ้นงาน เกิดเป็นการแสดง Dance Offering แล้วก็พัฒนางานมาเรื่อย ๆ

❖ การเดินทางของ Dance Offering ต่อจากนั้นเป็นอย่างไร

เวอร์ชันแรกเป็นออนไลน์ไลฟ์สตรีม เกดรับบทนางรำที่เป็นทั้งดีลเลอร์และเซลเลอร์ ถ้าคุณต้องการขอพรเรามีของแก้บนให้ เกดทำงานร่วมกับเพื่อนอีกคนหนึ่งคือคุณเฮนรี่ เทน เขาสร้างสรรค์ไปกับมาลัยดิจิทัลขึ้นมา ตอนแสดงในไลฟ์เกดก็จะขายสิ่งเหล่านี้ด้วย ใครอยากขอพรเรื่องงาน เกดก็จะแนะนำให้ถวายไก่แล้วจะรำถวายให้ ผลตอบรับของงานชิ้นนี้ทำให้เกิดช็อกมาก มีคนจากทั่วโลกซื้อบัตรเข้ามาชม มาคอมเมนต์ มามีส่วนร่วมในโชว์ของเราแบบเรียลไทม์เยอะมาก

หลังจากนั้นทางสิงคโปร์เห็นว่าไอเดียนี้น่าสนใจเลยชวนเกดไปแสดงที่สิงคโปร์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก Dance Nucleus ร่วมกับ Esplanade-Theatres on the Bay แต่ช่วงนั้นโควิดยังระบาดอยู่ เลยจัดแสดงในรูปแบบไฮบริด เกดจะสวมแว่น VR โดยสร้างสรรค์ศาลเจ้าดิจิทัลขึ้นมาในเมตาเวิร์ส แล้วเข้าไปรำแก้บนในนั้น ไปเจอกับผู้ชมที่อยู่ในเมตาเวิร์ส ระหว่างนั้นเกดก็จะเข้าออกอยู่ระหว่างโลกเสมือนกับโลกจริง

สิ่งที่เกิดชอบมาก ๆ ของงานชิ้นนี้คือความไม่เสถียรของระบบ พอคนเข้ามาในระบบเยอะทำให้เราไม่สามารถเชื่อมต่อกับสิ่งต่าง ๆ ได้ทันที เกรดรู้สึกเหมือนเวลาเราสื่อสารกับเทพเจ้า บางทีไม่สมหวัง บางทีขอแล้วไม่ได้เหมือนสัญญาณที่จูนกันไม่ติด ซึ่งเป็นการตอบคำถามว่าทำไมเกิดถึงใช้เทคโนโลยี มันคือความร่วมมือที่มีนัยซ่อนอยู่

จากนั้นเกิดถูกเชิญไปแสดงที่เยอรมันในรูปแบบเอาต์ดอร์ ซึ่งท้าทายมาก เพราะไม่มีโปรเจกเตอร์ฉายให้คนดูเห็นว่าเกิดอะไรขึ้นในเมตาเวิร์สบ้าง เขาจะเห็นเราสวมแว่น VR และมูฟเมนต์จากภายนอก คนดูจะตีความไปในมิติไหนก็เป็นอีกขั้นหนึ่ง เกิดว่านี่คือความงามอีกรูปแบบหนึ่งเป็นไอเดียคล้าย ๆ กับเวลาที่เรารำไทยแล้วคนต่างชาติไม่รู้ว่าสื่อสารอะไร ถ้าไม่ได้เรียนนาฏศิลป์ไทยก็จะไม่รู้ว่าทำนแปลว่ารัก ทำนแปลว่ายิ่งใหญ่ จึงกลายเป็นเรื่องพิเศษ เหมือนความเชื่อที่แต่ละคนเชื่อต่างกัน

❖ เป็นมาอย่างไรถึงได้ร่วมงานกับศิลปินญี่ปุ่น ใน Mali Bucha: Dance Offering

เมื่อเดือนเมษายน 2023 ที่ผ่านมา เกิดเดินทางไป Kinosaki International Arts Center จังหวัด Hyogo ประเทศญี่ปุ่น ในฐานะศิลปินพำนัก ทำวิจัยเกี่ยวกับจิตวิญญาณในธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานของเกิดที่พูดถึงการรำแก้บน เวลาพูดถึงรำแก้บน คนไทยจะรู้จักเป็นอย่างดีว่าทำไปเพื่ออะไร แต่เกิดอยากจะเชื่อมโยงกับคนทั่วโลกมากขึ้น จึงทำวิจัยเพื่อมองให้เห็นว่าระบบความเชื่อหรือจิตวิญญาณของสากลคืออะไร เกิดเลือกไปญี่ปุ่นเพราะมีวัฒนธรรมคล้ายกับของไทยในหลายแง่มุม มีการเดินรำคะงุระบูชาเทพเจ้า คล้ายแต่ไม่เหมือน

ที่ญี่ปุ่นมีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือเทพเจ้าต่างกับเรา เขายึดโยงอยู่กับการปฏิบัติมากกว่า เกรดรู้สึกว่าคล้ายกับการเป็นนักเต้น เราเชื่อว่าถ้าจะเป็นศิลปินที่มีชื่อเสียง ต้องมีวินัย ผักผ่อน ซ้อม จนเป็นเลิศในด้านนั้น แต่ที่ไทยมีความเชื่อในลำดับขั้นหรือชนชั้นระหว่างเทพเจ้ากับมนุษย์ เชื่อเรื่องการบริโภคนิยม ถวายเยอะได้เยอะ บริจาคเยอะได้เยอะ ซึ่งตรงข้ามกันเลย

งานของเกิดไม่ได้เอาหลักคิดมาจากญี่ปุ่นทั้งหมด แต่เป็นการเอาสิ่งที่เรามีอยู่ในฐานะคนไทย อยู่ในวัฒนธรรมสังคมแบบนี้มาผสมกับความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณในระบบสากล เกิดคุยกับคุณยูอิชิโระ โยชิตะ โปรแกรมไดเรกเตอร์ของ Kinosaki International Arts Center ว่าอยากพัฒนางานชิ้นนี้ต่อ จึงได้ร่วมงานกับศิลปินญี่ปุ่นที่ทำ VR คือคุณทาคุยะ มัตสึมิ และคุณจุนโนสุเกะ ฮาระ เพื่อพัฒนาศาลดิจิทัลชิ้นมาใหม่ โดยจะจัดแสดง Mali Bucha: Dance Offering ในเดือนกันยายนนี้ที่ Toyooka Theater Festival หลังจากนั้นจะไปแสดงต่อที่ฮ่องกงและไต้หวัน

❖ งานแสดงชิ้นไหนทำให้คุณที่สุด

เวลาทำงานเกิดทำหายตัวเองตลอด ไม่มีความแตกต่าง
ว่างานไหนทำหายกว่ากัน ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของ
งานนั้น ๆ เกิดไม่ได้มองว่างานชิ้นไหนเป็นตัวฉฉฉฉ
แต่โฟกัสที่กระบวนการทำงานที่ค่อย ๆ ประกอบร่างเป็น
ตัวเรา ทำให้เรามีความรอบคอบหรือเฉียบคมมากขึ้น
เกิดจริงจึงกับการทำงาน มีความสุขกับงานที่ทำหาย
ถ้าทำในสิ่งที่ตัวเองไม่รู้จะทำให้ตื่นตัวอยู่ตลอด
ถ้าเริ่มรู้สึกว่สิ่งนี้ทำได้แล้ว เบื่อแล้ว นั่นคือปัญหา
แต่ถ้าสิ่งไหนที่ยังไม่รู้จะเริ่มกังวล ซึ่งจะขับเคลื่อนให้
เราอยากทำงานไปเรื่อย ๆ

❖ ทำงานกับศิลปินญี่ปุ่นเป็นอย่างไรบ้าง

จริง ๆ เรามีสายสัมพันธ์กันมายาวนาน ในงานของ
คอมพะนีหลาย ๆ ครั้งจะเชิญบุคลากรญี่ปุ่นเข้ามา
ร่วมด้วย เกิดเรียนรู้วิธีการทำงานที่มีความละเอียดอ่อน
ของคนในอาชีพนี้ ซึ่งในประเทศไทยไม่มีอาชีพที่ทำงาน
อยู่ในโรงละครตลอดเวลา แต่ญี่ปุ่นเขามีโปรแกรมแสดง
ตลอดทั้งปี เราารู้สึกว่านี่แหละเป็นสิ่งที่เราอยากเป็น
อยากใช้ชีวิต อยากทำงานในวงการนี้

“งานของเกดไม่ได้เอาหลักคิด
มาจากญี่ปุ่นทั้งหมด
แต่เป็นการเอาสิ่งที่เรา
มีอยู่ในฐานะคนไทย
อยู่ในวัฒนธรรมสังคมแบบนี้
มาผสมกับความเชื่อ
เรื่องจิตวิญญาณ
ในระบบสากล”

❖ ความแตกต่างระหว่างงานแสดงเดี่ยว กับงานแสดงกลุ่ม

ถ้าเป็นงานที่ทำกับคอมพะนี เกตจะทำหน้าที่ของตัวเองเต็มที่ ซ้อมเต็มที่ เตรียมพร้อมร่างกายอย่างดี เพราะอยู่บนเวทีต้องใช้แรงมหาศาล วิ่งขึ้นลงตลอดเวลา อย่างการแสดง The Rite of Spring (กำกับโดย พิเชษฐ กลั่นชื่น โดยเจแปนฟาวนด์เซ็น กรุงเทพฯ เป็นผู้จัดร่วม) เกตเป็นนักเต้นของคอมพะนี รับหน้าที่เป็นหนึ่งในนักแสดงหลัก ดูว่าต้องสร้างท่าเต้นยังไง ในแต่ละซีน รับผิดชอบอะไร นี่คือนาทีในงานชิ้นนี้

ส่วนในงานของตัวเอง สิ่งที่เพิ่มเข้ามาคือการเป็นผู้กำกับด้วย เราทำงานกับศิลปินสายงานอื่น จะสื่อสารความต้องการให้ผู้ร่วมงานรับรู้เพื่อซัพพอร์ตได้ยังไง นี่คือการท้าทาย เพราะแต่ละคนเป็นมืออาชีพมาก เราไม่ใช่แค่นักเต้นที่รับผิดชอบตัวเองเพียงอย่างเดียว แต่ต้องเตรียมพร้อมทุกอย่างให้ทุกคนด้วย

❖ คิดอย่างไรกับการที่คนบอกว่าคุณอยู่ตรงกลาง ระหว่างนาฏศิลป์ไทยดั้งเดิมกับศิลปะร่วมสมัย

อาจเป็นเพราะงานที่เกิดทำอยู่ เกตเรียกตัวเองว่า อินเตอร์เฟซระหว่างโลกจริงกับโลกเสมือน ระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า ระหว่างคนดูกับความปรารถนาของเขา เวลาคนไปขอพรแก่บน ส่วนใหญ่ไม่ได้รำแก่บนเอง จะไปจ้างนางรำมาเป็นตัวกลาง คนก็จะมองว่าเรามีภาพลักษณ์อยู่ตรงกลางระหว่างสองสิ่งนี้ เกตคิดว่าก็น่าสนใจดี

“ เราไม่ได้ติกรอบว่านาฏศิลป์ไทย คือวัฒนธรรมที่ต้องรักษาหรือปกป้อง แต่เป็นสิ่งที่เราจะเอาไปใช้อะไรต่อได้ นี่คือนาทีที่เรารู้สึกสนใจ และทำให้เรายังยืนอยู่ได้ในฐานะนักเต้นอาชีพ ”

แม้บทสนทนาเพียงหนึ่งชั่วโมงนี้ อาจไม่เพียงพอที่จะบอกเล่าเรื่องราวทั้งหมดของกรกาญจน์ แต่สิ่งที่ฉายชัดคืองานแสดงของเธอสะท้อนให้เห็นถึงจิตวิญญาณอันกล้าหาญ ไม่ยึดติดกับกรอบเดิม ผสานความเชื่อ ความมุ่งมั่น และความทุ่มเท พลิกผันในห้วงการนาฏศิลป์ไทยก้าวไปสู่ระดับสากล

photo by Bernie NG

❖ งานของคุณคือการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ด้วยหรือเปล่า

เราไม่ได้ติกรอบว่านาฏศิลป์ไทยคือวัฒนธรรมที่ต้องรักษาหรือปกป้อง แต่เป็นสิ่งที่เราจะเอาไปใช้อะไรต่อได้ นี่คือนาทีที่เรารู้สึกสนใจ และทำให้เรายังยืนอยู่ได้ในฐานะนักเต้นอาชีพ ตั้งแต่ทำงานกับคอมพะนี มาจนถึงตอนนี้ เกตเต้นอย่างเดียว ไม่ได้ทำอย่างอื่นเลย นี่จึงเป็นคำตอบของคำถามว่าเกตทำได้ยังไง แสดงว่าสิ่งที่เราทำอยู่มันเป็นอาชีพได้จริง ๆ

ALL ABOUT NANA

NananiPon Team

- ติดตามโครงการสร้างสรรค์ และข่าวสารความเป็นไป
- ในช่วงที่ผ่านมาของ เจแปนฟาวน์เดชั่น กรุงเทพฯ

01

เทศกาลภาพยนตร์ญี่ปุ่นออนไลน์ 2567

5 Jun-3 Jul 2024

Website : JAPANESE FILM FESTIVAL ONLINE 2024

“เทศกาลภาพยนตร์ญี่ปุ่นออนไลน์ ครั้งที่ 3 ประจำปี 2567” หอบหิ้ว ภาพยนตร์และซีรีส์น้ำดีกว่า 22 เรื่อง มาให้ชมแบบเต็มอิม ด้วยมุ้งหวั่ง แบ่งปันประสบการณ์ครั้งใหม่แก่ผู้ชม ทั้ง 27 ประเทศทั่วโลก

อ่านรายละเอียดเพิ่มเติม คลิก

02

กิจกรรม Curator Camp 2024 : Closer Grounds

20-24 Mar 2024

Location : เชียงใหม่ เชียงราย และกรุงเทพฯ

ภัณฑารักษ์ชาวไทยและญี่ปุ่นทั้ง 6 ท่าน ได้ออกเดินทางสำรวจพื้นที่ศิลปะ เชียงใหม่ เชียงราย และกรุงเทพฯ ใน กิจกรรม **Curator Camp 2024 : Closer Grounds** พร้อมล้อมวงสนทนา แลกเปลี่ยนทักษะภัณฑารักษ์

อ่านรายละเอียดเพิ่มเติม คลิก

8

น่านา
ญี่ปุ่น

ISSUE
116

03

นิทรรศการสัญจร “โยโคพาเหรด : ขบวนภูตพิศวงจากญี่ปุ่น”

15 Jun-28 Jul 2024

7 Aug-8 Sep 2024

Location : 15 Jun-28 Jul 2024

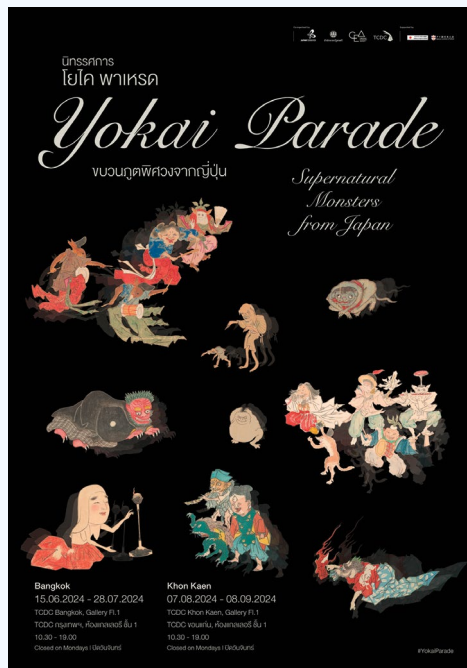
TCDC กรุงเทพฯ

7 Aug-8 Sep 2024

TCDC ขอนแก่น

ร่วมสำรวจห้วงความคิดเหนือจินตนาการ สัมผัสแก่นมรดกทางวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่ทรงคุณค่า ผ่านขบวนภูตพิศวงที่น่าตื่นตาตื่นใจในนิทรรศการสัญจร “โยโคพาเหรด : ขบวนภูตพิศวงจากญี่ปุ่น”

อ่านรายละเอียดเพิ่มเติม [คลิก](#)

04

งานอภิปราย “ศิลปะกับสังคมสูงวัย : แนวปฏิบัติเชิงสร้างสรรค์จากญี่ปุ่นสู่ไทย (Creative Ageing from Japan to Thailand)”

14 Mar 2024

Location : เจแปนฟาว์นเดชั่น กรุงเทพฯ

ศิลปะและการแสดงละครจะสามารถรับมือกับปัญหาสังคมสูงวัยในญี่ปุ่นได้อย่างไรบ้าง งานอภิปรายในหัวข้อ “ศิลปะกับสังคมสูงวัย : แนวปฏิบัติเชิงสร้างสรรค์จากญี่ปุ่นสู่ไทย (Creative Ageing from Japan to Thailand)” ชวนร่วมพิจารณาหาแนวทางแก้ไขไปพร้อมกัน

อ่านรายละเอียดเพิ่มเติม [คลิก](#)

9

หอสมุด
แห่งชาติ

ISSUE
116

- รู้จักญี่ปุ่นให้มากกว่าที่เคย ผ่านกิจกรรมทาง
- ศิลปวัฒนธรรมของ เจแปนฟาวนด์ชั่น กรุงเทพฯ

เคียวโม

京舞

ศิลปะการแสดงอันสง่างาม
ข้ามกาลเวลา

ณ ย่านท็ออน ใจกลางเกียวโต อดีตเมืองหลวงของญี่ปุ่น อันเปี่ยมไปด้วยประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 1,200 ปี ยังปรากฏภาพวิถีชีวิตญี่ปุ่นดั้งเดิมให้เห็นเป็นปกติ

เคียวโม (Kyomai) หรือการร่ายรำโบราณ ถือเป็นหนึ่งในวิถีชีวิต ซึ่งหยั่งรากลึกสำหรับชาวเกียวโต ทุกคน และได้รับการอนุรักษ์ไว้อย่างดี โดยสำนักการแสดงอิโนะอุเอะ (INOUE School of Kyomai) ซึ่งสืบทอดโดยสตรีมากกว่า 5 รุ่น ร่วม 200 กว่าปี

แม้จะรับอิทธิพลมาจากศิลปะการแสดงดั้งเดิมของญี่ปุ่น อย่างละครโน (Noh theatre) และ หุ่นเชตบุเนราคุ (Bunraku Puppet Theatre) แต่เคียวโมก็เติบโตอย่างมั่นคงเป็นเอกลักษณ์ และพัฒนาเอกลักษณ์เฉพาะตัวได้สำเร็จ นักแสดงเคียวโมจะร่ายรำโดยไม่แสดงสีหน้า ใช้เพียงสายตา และการเคลื่อนไหวอันอ่อนช้อยของสตรี เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกภายใน

ยะชิโยะ (INOUE Yachiyo) เจ้าสำนักการแสดงอิโนะอุเอะ ผู้ได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมบัติแห่งชาติซึ่งมีชีวิตของญี่ปุ่น (Living National Treasure) อธิบายถึงเคียวโมไว้ว่า “เป็นการแสดงที่ต้องใช้ความอดทนและความอ่อนโยน อันเป็นลักษณะเด่นของสตรี เพราะนักแสดงเคียวโมต้องย่อเข้า สดสะโพก เพื่อถ่ายนำหนักลงด้านล่างอย่างมั่นคง ทั้งต้องเหยียดนิ้วตรงแสดง ความอ่อนช้อยละมุนละไมด้านท่าทางของสตรี” ส่วนยะสุโกะ (INOUE Yasuko) ลูกสาวของเจ้าสำนักได้เสริมว่า “นิ้วของนักแสดงต้องไม่แยกห่าง เรียงชิดกันเสมอ สิ่งที่สำคัญคือ หากมองจากด้านข้าง จะต้องเห็นมือเรียวยาวเป็นแนวเส้นโค้ง”

นักแสดงเคียวโมส่วนใหญ่จึงต้อง
เข้ารับการฝึกตั้งแต่วัยเด็กเพื่อให้มี
ท่าทางอ่อนช้อยและแข็งแรงตามขนบ
อย่างเจ้าสำนักยะชิโยะเอง ก็ต้องรับชม
การแสดงจากเจ้าสำนักคนก่อนๆ อย่าง
ใกล้ชิด “การร่ายรำของคุณยายดิฉัน
ช่างเข้มแข็งและทรงพลัง ราวกับต้นไม้
ที่หยั่งรากลึกฝังลงในดิน ขณะเดียวกัน
ก็สดใส ราวกับเด็กแรกเกิด” เธอกล่าว
ขณะที่ลูกสาวเธอ ผู้สืบทอดตำแหน่ง
เจ้าสำนักคนถัดไป เล่าว่า “เรียนร่ายรำ
เคียวโมมาตั้งแต่ 2 ขวบกับแม่ ซึ่งเป็น
อาจารย์สอน แต่ทุกวันนี้ก็คงฝึกซ้อม
กับแม่ทุก ๆ วันเหมือนเช่นเคย”

เจ้าสำนักผู้สืบทอดเคียวโมทั้งห้าถึง
ความผูกพันระหว่างศิลปะการแสดง
ชนิดนี้กับพื้นที่ไว้ว่า “ก๊ออนเป็นย่าน
ซึ่งอยู่บริเวณหน้าศาลเจ้ายะซะกะ
(Yasaka Shrine) ที่ทุกคนต่างเดินทาง
มาสักการะ เป็นย่านเจริญรุ่งเรือง
และเป็นถิ่นกำเนิดของเหล่าไมโกะ
(Maiko) และเกโกะ (Geiko) เคียวโม
ก็ไ้ไ้ยังรากลึกฝังแน่นลงที่นั่นแล้ว
เหมือนกัน ตระกูลเราอาศัยอยู่ใกล้
ก๊ออนมาตั้งแต่รุ่นยาย ดิฉันเลย
ตั้งใจจะอนุรักษ์เคียวโมคงอยู่เรื่อยไป
ถึงบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปก็ตาม”

นอกจากนี้ ที่ก๊ออนยังมีโรงเรียน
ยะซะกะ เนียวโกะบะ กักคุเอน
(Yasaka Nyokoba Gakuen) ซึ่ง
ก่อตั้งมาเมื่อประมาณ 150 ปีก่อน
สำหรับสอนไมโกะและเกโกะฝึกหัด
โดยเฉพาะ เปิดโอกาสให้เด็กสาว
รุ่นใหม่จากทั่วประเทศได้เรียนรู้
เกี่ยวกับศิลปะการแสดงดั้งเดิม และ
อนุรักษ์ไม่ให้สูญหายไปตามกาลเวลา
โรงเรียนแห่งนี้ จะเริ่มสอนตั้งแต่
วิถีชีวิตพื้นฐาน สอนไมโกะฝึกหัด

ให้รู้จักวิธีสวมกิโมโนอย่างถูกต้อง
สร้างความคุ้นเคยกับข้าวของเครื่องใช้
ดั้งเดิม อย่างประตูบานเลื่อนฟุซุมะ
(Fusuma) และโชจิ (Shoji) เพราะ
พวกเขหลายคนมาจากครอบครัว
ที่ยึดโยงเฉพาะกับวิถีชีวิตสมัยใหม่
ไม่เคยนั่งกับพื้นบ้าน หรือมีโอกาส
ได้เห็นวิถีชีวิตดั้งเดิม ก่อนจะเริ่ม
สอนร่ายรำเพื่อสะท้อนวิถีญี่ปุ่น
ดั้งเดิมในลำดับต่อไป

ตัวอย่างเรื่องที่นิยม ใช้แสดงเดี่ยวไม

🎭 Mizukagami

มิซูกะงะมิ เล่าเรื่องหญิงสาวผู้เฝ้า
คะเนถึงคนรัก และจ้องมองเงาสะท้อน
บนผืนน้ำลึกแห่ง โดยที่สายตาของ
นักแสดงจะถ่ายทอดเรื่องราวเป็นภาพ
แทนสระน้ำได้ซาซาคา ลำธารสายเล็ก
หรือทะเลกว้าง อย่างทะเลสาบบิวะ
(Lake Biwa) ขณะเดียวกันก็จะเก็บงำ
ความรู้สึกนึกคิดไว้ในใจ และสื่อสารกับ
ผู้ชมด้วยพัด ซึ่งอาจหมายถึงลมพัด
กระแสน้ำไหล หรือคลื่นซัด อีกทั้งยัง
เปรียบเสมือนกระจกสะท้อนความรู้สึก
นึกคิดเราขณะรำรำไปพร้อม ๆ กัน

🎭 Aoi no Ue

อะโอเออิ โนะ อุเอะ เป็นเรื่องราว
ความล่มหลงของสตรีสูงศักดิ์ นามว่า
โรคุโจ (Lady Rokujō) ที่แต่งขึ้นจาก
วรรณคดีโบราณ เก็นจิ โมะโนะงะวะริ
(Tale of Genji) เธออาฆาตแค้นต่อ
อะโอเออิ โนะ อุเอะ ผู้เป็นศัตรูความรัก
จนกลายเป็นวิญญาณร้ายโดยไม่รู้ตัว
และด้วยสถานะสตรีสูงศักดิ์ เธอจึง
ละอายเป็นกับการกระทำของตัวเอง
การรำรำที่แสดงให้เห็นถึงจิตใจ
อันซับซ้อนของสตรีเรื่องนี้ จึงเก็บซ่อน
ความรู้สึกอับอาย รักใคร่ และอาฆาต
ไว้ภายใน

• • • • •

เรียบเรียงจาก

Kyomai: Classical Elegance.
<https://bit.ly/3zhQVwU>

ที่ปรึกษา

โซะกะ มะริ, เวิร์ธ อินเทอร์เน็ต, ณัฐชนันท์ บุญฤทธิ์

บรรณาธิการและออกแบบสร้างสรรค์โดย
KINDConnext

เจแปนฟาวน์เดชั่น กรุงเทพฯ เจ้าของลิขสิทธิ์ 2567 ทำหน้าที่นำส่วนใด
ส่วนหนึ่งจากนิตยสารฉบับนี้ไปเผยแพร่ ไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็ตาม
ห้ามพิมพ์ซ้ำหรือเผยแพร่ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หักห้ามต้องได้รับ
อนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจแปนฟาวน์เดชั่นเท่านั้น

Copyright © 2024 The Japan Foundation, Bangkok.
All Rights Reserved. No part of this publication may be
reproduced or transmitted in any form or by any means,
electronic or mechanical, including photocopy, recording
or any other information storage and retrieval system,
without prior permission in writing from the publisher.

1 2 3

NIPPON by blueciel

秋の日の公園は、色とりどりの紅葉でいっぱいです。
(AKI NO HI NO KOUEN WA IROTORIDORI NO KOUYOU DE IPPAI DESU.)

THE PARK ON AN AUTUMN DAY IS FILLED WITH COLORFUL AUTUMN LEAVES.

公園
(KOUEN)
PARK

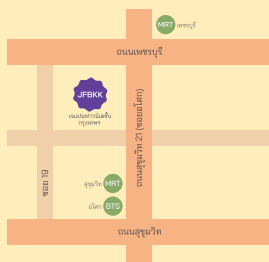
散歩
(SANPO)
STROLL

紅葉
(KOUYOU)
LEAVES CHANGING COLOR

秋
(AKI)
AUTUMN

WHAT IS JFBKK?

เจแปนฟาว์นเดชั่น กรุงเทพฯ เป็นองค์กรหลักของญี่ปุ่นที่จัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ร่วมด้วย คอร์สเรียนภาษาญี่ปุ่น งานแสดงศิลปะและวัฒนธรรมของญี่ปุ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น การแสดงบโนเว่ งานแสดงนิทรรศการศิลปะ งานเทศกาลภาพยนตร์ การประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับวัฒนธรรมและอื่น ๆ และการสนับสนุนทางด้านวิชาการ การศึกษาเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่น

JAPAN FOUNDATION

เจแปนฟาว์นเดชั่น กรุงเทพฯ

ชั้น 10 อาคารเสริมมิตร ทาวเวอร์ 159 ถนนสุขุมวิท 21 กรุงเทพฯ 10110

☎ 0-2260-8560 ถึง 4

🌐 <https://ba.jpf.go.jp/>

📘 @jfbangkok

📺 @japanfoundation_bkk